

DOI: <https://doi.org/10.31648/apr.5898>

Дата надсилання статті: 20 червня 2020 р.

Дата затвердження статті: 10 вересня 2020 р.

ЗОНИ ПЕРЕТИНУ МЕТАМОВ ТЕРМІНОГРАФІЧНОЇ КРИТИКИ Й ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ

Тетяна Петрова

Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва, Харків,
Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9534-9891>

e-mail: t-petrova@ukr.net

Анотація: У статті розглянуто зони перетину метамов термінографічної критики й лінгвістичної експертології як самостійних наукових міждисциплінарних напрямів і рівнозначних розділів прикладної лінгвістики, що має місце в українському мовознавстві. З'ясовано, що на перетині цих метамов утворюються «дзеркальні» терміно-семантичні групи, а зазначені метамови тісно взаємодіють і взаємозбагачуються термінами. Виявлено, що метамова термінографічної критики більшою мірою поповнюється термінами лінгвістичної експертології, оскільки остання є менш відкритою системою, а на перетині цих метамов терміни утворюють синонімічні відношення, меншою мірою – гіперо-гіпонімічні й антонімічні. Відстежено, що метамова-реципієнт, запозичуючи термін, спеціалізує зміст його поняття або розширює значення поняття, утворюючи міжсистемну полісемію. Доведено, що наявність у зоні перетину метамов термінографічної критики й лінгвістичної експертології різного типу семантичних зв'язків між їхніми ядерними одиницями засвідчує відбирання кращого відповідника поняттю, їхню неоднорідність за структурою, а також незавершеність розбудови терміносистем. Перспективним є створення словника метамови термінографічної критики й урахування під час репрезентування його параметрів виявлених епідигматичних і парадигматичних зв'язків усередині системи й між іншими терміносистемами.

Ключові слова: метамова, термін, термінографічна критика, лінгвістична експертологія, словник

Submitted on June 20, 2020
Accepted on September 10, 2020

INTERSECTING AREAS OF METALANGUAGES OF TERMINOGRAPHIC CRITICISM AND LINGUISTIC EXPERTOLOGY IN UKRAINIAN LINGUISTICS

Tetiana Petrova

Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaiev, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9534-9891>

e-mail: t-petrova@ukr.net

Abstract: This article considers the intersecting areas of metalanguages of terminographic criticism and linguistic expertology as independent scientific interdisciplinary directions and equivalent sections of applied linguistics which exist in Ukrainian linguistics. It was found that “mirror” term-semantic groups are formed at the intersection of metalanguages and these metalanguages interact closely and are enriched with terms. It is discovered that the metalanguage of terminographic criticism is more supplemented by the terms of linguistic expertology (as the latter is a less open system) and at the intersection of these metalanguages the terms form synonymous relations and, to a lesser extent, – hypero-hyponymic and antonymous relations. It is observed that borrowing a term, a metalanguage-recipient specializes the meaning of its concept or expands the meaning of the concept, forming an intersystem polysemy. It was proven that the presence of different types of semantic connections between their nuclear units in the area of intersection of metalanguages of terminological criticism and linguistic expertology testifies to the selection of the best concept correspondent, their heterogeneity in structure and incompleteness of terminological system structure. It is promising to create a dictionary of terminographic criticism metalanguage and to take into account the revealed epidigmatic and paradigmatic connections within the system and between other terminological systems during the representation of its parameters.

Keywords: metalanguage, term, terminographic criticism, linguistic expertology, dictionary

Термінографічна критика й лінгвістична експертологія є самостійними науковими міждисциплінарними напрямками й рівнозначними розділами прикладної лінгвістики. Це спеціальні практики, що мають спільну основу, яка ґрунтується на (1) оцінюванні спеціальних текстів (відповідно терміноло-

гічних словників і законопроектів, законодавчих документів та ін.), а також (2) використанні спільного аксіологічного компонента – критерію оцінки. Критерій оцінки, як відомо, – це «денотативна роль ситуантного типу, особа, предмет, вияв, щодо якого / яких встановлюються відповідність / невідповідність певних параметрів, обставин, призначення» [Загнітко 2012, 113].

Поняття «критерій оцінки» співвідносять з поняттям «категорія оцінки». Тетяна Космеда розглядає в мовознавстві категорію оцінки як складну й багатогранну категорію [Космеда 2000, 93], а саме як «структурно-семантичну (з семантичною домінантою) і функціональну, прагмасемантичну, що містить такі концепти, “схвалення”, “осуд”, “згода”, “незгода”, “критика”, “симпатія”, “антипатія”» [Космеда 2000, 92]. Термінографічна критика й лінгвістична експертологія застосовують спільні ціннісні параметри (‘позитивне – негативне’, ‘користь – шкода’ та ін.) щодо викладеної інформації відповідно в термінологічних словниках і різного типу законодавчих документах, а також істинності / хибності репрезентування їхніх компонентів та ін.

Хоча українська термінографічна критика має майже столітню практику оцінювання спеціальних словників, однак її метамова ще не отримала лексикографічного репрезентування, як і метамова лінгвістичної експертології. Авторитетні українські академічні лінгвістичні словники й енциклопедії не містять пропонованих для розгляду термінів.

Потреба опису спеціальної мови термінографічної критики визначає необхідність структурно-семантичного аналізу метаєдиниць у зонах перетину її метамови з метамовами інших суміжних галузей знань, виникнення яких зумовлено їхньою тісною взаємодією, відкритістю терміносистем і подібністю теоретичного підґрунтя наукових дисциплін. **Мета** цієї статті – дослідити метамову термінографічної критики на перетині з метамовою лінгвістичної експертології, відстеживши структурно-семантичні особливості метаєдиниць у цій зоні. Отримані результати закладуть підвалини для створення словника метамови термінографічної критики.

У статті використані такі методи наукового аналізу: дефінітивний аналіз для вивчення плану змісту термінів, уточнення їхньої семантичної структури; структурно-семантичний аналіз для дослідження семантичних особливостей термінів, компонентної структури їхнього значення та ін.

З огляду на відсутність спеціальних праць означених напрямів прикладної лінгвістики джерелами матеріалу стали наукові статті, у яких висвітлені теоретичні й практичні питання цих наук, а також їхні метатексти – відповідно рецензії на термінологічні словники й експертизи законодавчих документів.

У науковій літературі існують, як відомо, терміни-синоніми *мова для спеціальних цілей* (англ. *language for specific purposes*) і *метамова* на позначення мови, що служить для опису термінології певної науки. У пропонуваній статті автор оперує терміном *метамова*, що є більш зручним і негроміздким.

У сучасному мовознавстві українські науковці вивчають зони перетину термінології й мови спеціального призначення [Туровська 2011], зарубіжні вчені – суспільно-політичної мови й спеціальної, наукової лексики [Добров, Лукашевич 2004] та ін. Сьогодні дослідження зони перетину метамов певних наукових дисциплін вимагає особливої уваги. Метамова термінографічної критики ще не стала об'єктом спеціального вивчення, і, як видається, метамова лінгвістичної критики теж потребує теоретичного опису [див про це: Космеда 2006], що визначає актуальність цієї наукової студії.

Результати проведеного аналізу засвідчили, що на перетині метамов термінографічної критики й лінгвістичної експертології утворилися «дзеркальні» терміно-семантичні групи, відповідно їхні терміни й поняття, що формують ядра їхніх термінологічних полів, а саме: «виконавець критичного аналізу праці» (*експерт, рецензент*), «автор тексту (документа)» (*автор тексту*), «висновок критичного аналізу праці» (*експертиза, експертний висновок, рецензія*), «процеси, дії» (*експертування, рецензування*). Далі проаналізуємо структурно-семантичні особливості метаодиноць у межах кожної названої терміно-семантичної групи названих метамов.

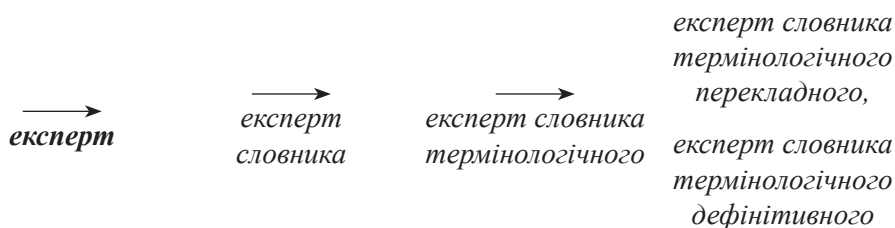
Терміно-семантична група «виконавець критичного аналізу праці». Лінгвістичне експертування виконують експерти, найчастіше лінгвісти, які є співробітниками державних чи приватних установ, а оцінювання спеціальних словників – термінографи, мовознавці або галузеві фахівці. Зазначмо, що нині чужомовну одиницю *експерт* («[<лат. *expertus* – досвідчений, випробуваний] – людина, яка здійснює експертизу» [Словник іншомовних слів... 2000, 408]) широко вживають у джерелознавстві, економіці, мистецтвознавстві, філателістиці, юриспруденції, термінографічній критиці та ін. Однак, оскільки судові процеси за участю експертів сягають ще античних часів [Лінгвістично-інформаційні студії... 2018, 192], то, як видається, саме з юридичної термінології запозичують цей термін інші суміжні наукові дисципліни.

Так, терміноодиноцю *експерт* у метамові юрислінгвістики, складником якої є мова лінгвістичної експертології, пояснюють як особу, «яка володіє спеціальними знаннями та залучається слідчими органами, судом, арбітражним судом для проведення судової експертизи» [Юрислінгвістика... 2015, 44].

Нині зазначений термін активно потрапляє до метатекстів, присвячених проблемам сучасного словникарства. Зокрема, вивчаючи лінгвістичний аспект спілкування під час створення пошукового тезауруса, Галина Мацюк і Наталія Кунанець відзначають, що «експерт володіє спеціальною термінологією предметної галузі, фахівцем якої він є, загальнонауковою термінологією, побутовою мовою, неологізмами, створеними експертом за час роботи» [Мацюк, Кунанець 2019, 70]. Названі автори характеризують високий рівень мовної компетенції експерта, який бере участь у побудові тезауруса. Підсумовуючи викладене вище, можемо висновкувати, що термін *експерт* ретермінологізується в метамові термінографічної критики, довантажуючи зміст поняття спеціальним значенням. До того ж, тут ще констатуємо міжсистемну (міжгалузеву) полісемію, що зумовлена лінгвальними й позалінгвальними чинниками.

До аналізованого терміна в метамові термінографічної критики виявляємо терміни-синоніми, здатні взаємозаміщуватися без порушення змісту наукового контексту, порівн.: *експерт* – *критик*, *рецензент*.

Між тим, проникнувши до досліджуваної метамови, термін *експерт* вступає з іншими членами терміносистеми термінографічної критики в гіперо-гіпонімні відношення, які вказують, що видове поняття походить від родового, – *експерт словника*, порівн.: «Експерт словника також приділяє увагу досить рідко використовуваному термінографами параметрові ‘енциклопедична інформація’ (...)» [Петрова 2019, 100]. У досліджуваній терміносистемі між гіперонімом і гіпонімом відстежуємо послідовний (ланцюговий) взаємозв'язок, що передбачає поступове конкретизування значення гіпероніма, тобто одиниця попереднього рівня є родовим поняттям для наступного. Наприклад, гіперонім *експерт* уточнює гіпонім-конкретизатор *експерт словника*. Названий гіпонім першого рівня стає гіперонімом другого рівня ієрархії, а гіпонім другого рівня утворює нову парадигму (співгіпоніми), стаючи гіперонімом третього рівня ієрархії, порівн.:

Крім того, аналітичний термін *експерт термінологічного словника* вступає в синонімічні зв'язки з терміноодинацями аналітичного типу, наприклад: *експерт термінографічного видання, експерт спеціального словника, експерт спеціального видання, критик термінографічного видання, рецензент термінографічного видання, критик спеціального словника, рецензент спеціального словника* та ін. Значна кількість аналітичних термінів-синонімів властива на сучасному етапі розвитку метамови термінографічної критики.

Між тим, метаодинаці термінографічної критики потрапляють до метамови лінгвоекспертології, а головне, до термінології судової експертизи. Наприклад, термін *рецензент* функціонує в зазначеній терміносистемі на позначення особи, яка «оцінює висновок експерта з точки зору обґрунтованості, повноти дослідження, відповідності вимогам нормативно-правових документів, що регулюють проведення судових експертиз» [Круть 2017].

Крім того, в аналізованих метамовах між синонімами досліджуваної терміно-семантичної групи й одиницями групи «автор тексту (документа)» відстежуємо протиставність, виражену антонімічними відношеннями, порівн.: *експерт, рецензент – автор тексту*. Отже, одиниці аналізованої терміно-семантичної групи метамови тісно взаємодіють, збагачуючи спеціальними найменуваннями поняттєво-термінологічні апарати.

На перетині метамов термінографічної критики й лінгвоекспертології також утворюються «паралельні» **терміно-семантичні групи «висновок критичного аналізу праці»** (*експертиза, рецензія*). Терміни лінгвістичної експертології всередині цієї групи мають синоніми, наприклад: *лінгвістична експертиза, експертний висновок, висновок лінгвіста-експерта*. На позначення критичної публікації стосовно термінологічного словника в термінографічній критиці теж функціонують терміни-синоніми аналітичного типу, порівн.: *рецензія на термінологічний словник, рецензія на спеціальне видання, рецензія на термінографічне видання, рецензія на фаховий словник*. Переважно метамова критики термінографічних видань, як показує аналіз, поповнюється одиницями лінгвоекспертології, збільшуючи кількість синонімів указанного вище найменування поняття, зокрема: *експертиза термінологічного словника, експертиза термінографічного видання, експертиза спеціального видання, експертиза фахового словника*.

Терміносистему юриспруденції, як видається, зокрема судової експертизи, поповнюють терміни термінографічної критики, напр.: *рецензія*. Відповідно, у метамовах юриспруденції головне призначення рецензії – «перевірити об'єктивність, обґрунтованість, неупередженість поданих висновків, а в разі виявлення порушень надати адвокатам, слідству та суду

можливість довести її неналежність як доказу» [Круть 2017]. Викладене вказує на те, що *рецензія* й *експертиза* як репрезентанти оцінювального дискурсу і як опорні терміни досліджуваних метамов можуть отримати нові значення. Це засвідчує, що формування метамов досліджуваних розділів прикладної лінгвістики ще не має завершення, триває.

У **терміно-семантичній групі «процеси, дії»** виділяємо ядерні терміно-одиноці *експертування* й *рецензування*, що однаковою мірою актуалізовані в структурі аналітичних одиниць в аналізованих метамовах. Так, *лінгвістичне експертування* – це

особливий вид мовознавчого дослідження, у якому поєднуються різні лінгвістичні й екстралінгвістичні параметри. (...) необхідно розглянути лексико-семантичні й лексико-граматичні параметри, особливості синтаксису, специфіку організації й структурування тексту, особливості стилістики, дати історичний коментар [Панасенко 2011, 292].

У метамові термінографічної критики функціює ключовий термін цієї групи *рецензування термінологічного словника*, що має численні синоніми – *рецензування спеціального словника*, *рецензування термінологічної праці*, *рецензування термінографічного видання* [Петрова 2018, 209]. Між тим, виявляємо й інші його терміни-синоніми аналітичного типу (у структурі яких не актуалізовані компоненти *експертування* й *рецензування*), порівн.: *критичне аналізування термінологічних словників*, *критичне рецензування термінологічних словників*, *оцінювання термінографічних праць* [Петрова 2018, 211] та ін.

Унаслідок взаємодії метамов указана група термінографічної критики збагатилася близькими за значенням спеціальними одиницями, наприклад: *експертування термінологічного словника*, *експертування термінографічної праці*, *експертування спеціального видання*, *експертування фахового видання* [Петрова 2018, 212, 214] та ін.

Склад досліджуваної терміно-семантичної групи юрислінгвістики теж поповнюють терміни термінографічної критики, поняття яких довантажуються спеціальним значенням, напр.: *рецензування* – «один з інструментів забезпечення справедливого судочинства», потреба якого виникає в разі неякісних та помилкових висновків експертів судової справи [Круть 2017]. У метамові юриспруденції, як видається, зміст терміна *рецензування* спеціалізується, розширюючи суть поняття, що дає змогу констатувати міжсистемну полісемію.

Отже, отримані результати аналізу дають змогу зробити декілька висновків.

1. Аналізовані метамови тісно взаємодіють і взаємозбагачуються: термінографічна критика більшою мірою поповнюється термінами лінгвістичної експертології, оскільки остання є менш відкритою системою.

2. Зони перетину метамов термінографічної критики й лінгвістичної експертології формують «дзеркальні» терміно-семантичні групи: «виконавець критичного аналізу праці» (*експерт, рецензент*), «автор тексту (документа)» (*автор тексту*), «висновок критичного аналізу праці» (*експертиза, експертний висновок, рецензія*), «процеси, дії» (*експертування, рецензування*).

3. У межах кожної з груп цих метамов терміни утворюють синонімні відношення, меншою мірою – гіперо-гіпонімні й антонімні. Запозичуючи термін метамови-донора, метамова-реципієнт спеціалізує зміст його поняття або розширює значення поняття, утворюючи міжсистемну полісемію.

4. Досліджувані аналітичні терміноодиниці активніше вступають у парадигматичні відношення, терміни синтетичного типу – в епідигматичні зв'язки.

5. Наявність у зоні перетину метамов термінографічної критики й лінгвістичної експертології різного типу семантичних зв'язків між ядерними одиницями аналізованих спеціальних мов засвідчує відбирання кращого відповідника поняттю, їхню неоднорідність за структурою, а також незавершеність розбудови терміносистем.

Перспективним є створення словника метамови термінографічної критики й урахування під час репрезентування його параметрів виявлених епідигматичних і парадигматичних зв'язків усередині системи й між іншими терміносистемами.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Добров Борис Викторович, Лукашевич Наталья Валентиновна. 2004. *Взаимодействие лексики и терминологии в общезначимой сфере языка*. «Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии»: 172–178.
- Загнітко Анатолій. 2012. *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: У 4 томах. Т. 2*. Донецьк: ДонНУ.
- Космеда Тетяна Анатоліївна. 2000. *Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорій оцінки*. Львів: ЛНУ імені І. Франка.
- Космеда Тетяна Анатоліївна. 2006. «Лінгвістична експертиза» однієї лінгвістичної експертизи (до питання про правомірність використання терміна). (online) <http://res.in.ua/lingvistichna-ekspertiza-odniyeui-iniciativnoyi-lingvistichnoy.html> (доступ 15.03.2020).
- Круть Олександр. 2017. *Рецензування висновків експертів допоможе уникнути помилок, що позначаються на долі конкретної людини*. «Закон і бізнес. Дослідження з порушеннями»

- № 37 (1335) 30.09–06.10.2017. (online) <https://sk.ks.court.gov.ua/sud2119/pres-centr/news/388913/> (доступ 11.01.2020).
- Лінгвістично-інформаційні студії: праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України: У 5 т.* 2018. Широков В.А. та ін. Т. 4: *Корпусна та когнітивна лінгвістика*. Київ: Український мовно-інформаційний фонд НАН України.
- Мацюк Галина, Кунанець Наталія. 2019. *Лінгвістичний аспект у спілкуванні з експертом при формуванні пошукового тезауруса*. «Інформаційні моделі, системи та технології». Матеріали VII науково-технічної конференції, 11–12 грудня 2019 р.: 70.
- Панасенко Тетяна. 2011. *Лінгвістична експертиза конфліктних текстів українських політичних загадок*. «Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Лінгвістичні науки» № 13: 291–296.
- Петрова Тетяна Олексіївна. 2018. *Українська термінографічна критика: від витоків до сучасності*. «Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки» вип. 292: 208–217.
- Петрова Тетяна Олексіївна. 2019. *Теоретико-практичне значення рецензій на українські термінологічні словники кінця XX ст. – поч. XXI ст.* «Проблеми загального і слов'янського мовознавства» № 3: 96–106.
- Словник іношомовних слів: 2300 слів та термінологічних словосполучень*. 2000. Уклад. Пустовіт Л.О. та ін. Київ: Довіра: УНВЦ «Рідна мова».
- Туровська Людмила. 2011. *Термінологія і мова спеціального призначення: зони перетину*. „Термінологія документознавства та суміжних галузей знань” № 5: 33–38.
- Юрислінгвістика: словник термінів і понять*. 2015. Уклад. Шевченко Л.І., Дергач Д.В., Сизонов Д.Ю., Шматко І.В. Ред. Шевченко Л.І. Київ: ВПЦ «Київський університет».

REFERENCES

- Dobrov Boris Viktorovich, Lukashovich Natal'ya Valentinovna. 2004. *Vzaimodeystviye leksiki i terminologii v obshcheznachimoy sfere yazyka* [Interaction of vocabulary and terminology in general sphere of language]. “Komp'yuternaya lingvistika i intellektual'nyye tekhnologii”, pp. 172–178. (In Russian)
- Kosmeda Tetyana Anatoliivna. 2000. *Aksiologichni aspekti pragmalingvistiki: formuvannya i rozvitok kategorii otsinki* [Axiological aspects of pragmalinguistics: formation and development of assessment category]. Lviv, LNU imeni I. Franka. (In Ukrainian)
- Kosmeda Tetyana Anatoliivna. 2006. “*Lingvistichna yekspertiza*” *odniei lingvistichnoi yekspertizi (do pitannya pro pravomirnist' vikoristannya termina)* [“Linguistic expertise” of one linguistic expertise (on issue of term use legality)]. Available at: <http://res.in.ua/lingvistichna-ekspertiza-odniyeyi-iniciativnoyi-lingvistichnoy.html> (Accessed 15 February 2020). (In Ukrainian)
- Krut' Oleksandr. 2017. *Retsenzuvannya visnovkiv yekspertiv dopomozhe uniknuti pomilok, shcho poznachayut'sya na doli konkretnoi lyudini* [Reviewing expert opinions will help to avoid mistakes that affect fate of particular person]. “Zakon i biznes. Doslidzhennya z porushennyami” no 37 (1335) 30.09–06.10.2017. Available at: <https://sk.ks.court.gov.ua/sud2119/pres-centr/news/388913/> (Accessed 11 January 2020). (In Ukrainian)
- Lingvistichno-informatsiyi studii: pratsi Ukrain's'kogo movno-informatsiyogo Fondu NAN Ukraini: U 5 t.* 2018. [Linguistic and information studios: works of Ukrainian language and information fund of National Academy of Sciences of Ukraine: in 5 volumes]. Ed. Shirokov V.A. at al. Vol. 4: *Korpusna ta kognitivna lingvistika*. Kiev, Ukrain's'kiy movno-informatsiyiy fond NAN Ukraini. (In Ukrainian)

- Matsyuk Galina, Kunanets' Nataliya. 2019. *Lingvistichniy aspekt u spilkuvani z yekspertom pri formuvanni poshukovogo tezaurusu* [Linguistic aspect in communication with expert in formation of search thesaurus]. "Informatsiyni modeli, sistemi ta tekhnologii", p. 70. (In Ukrainian)
- Panasenko Tetyana. 2011. *Lingvistichna yekspertiza konfliktnikh tekstiv ukrains'kikh politichnikh zagadok* [Linguistic expertise of conflicting texts of Ukrainian political puzzles]. "Naukoviy visnik Pivdennoukraïns'kogo natsional'nogo pedagogichnogo universitetu im. K.D. Ushins'kogo. Lingvistichni nauki" no 13, pp. 291–296. (In Ukrainian)
- Petrova Tetyana Oleksiïvna. 2018. *Ukrains'ka terminografichna kritika: vid vitokiv do suchasnosti* [Ukrainian terminographic criticism: from origins to present]. "Naukoviy visnik Nats. un-tu bioresursiv i prirodokoristuvannya Ukraïni. Seriya: Filologichni nauki" Vol. 292, pp. 208–217. (In Ukrainian)
- Petrova Tetyana Oleksiïvna. 2019. *Teoretiko-praktichne znachennya retsenziy na ukrains'ki terminologichni slovniki kintsya XX st. – poch. XXI st.* [Theoretical and practical significance of reviews of Ukrainian terminological dictionaries of late XX century – beginning of XXI century]. "Problemi zagal'nogo i slov'yans'kogo movoznavstva" no 3, pp. 96–106. (In Ukrainian)
- Slovník inšomovnikh sliv: 2300 sliv ta terminologichnikh slovospoluchen'* [Dictionary of foreign words: 2300 words and terminological phrases]. 2000. Comp. Pustovit L.O. at al. Kiev, Dovira: UNVTS "Ridna mova". (In Ukrainian)
- Turovs'ka Lyudmila. 2011. *Terminologiya i mova spetsial'nogo priznachennya: zoni peretinu* [Terminology and language of special purpose: intersection zones]. "Terminologiya dokumentoznavstva ta sumizhnikh galuzey znan" no 5, pp. 33–38. (In Ukrainian)
- Yurilingvistika: slovník terminiv i ponyat'* [Law linguistics: dictionary of terms and concepts]. 2015. Comp. Shevchenko L.I., Dergach D.V., Sizonov D.Yu., Shmatko I.V. Eds Shevchenko LI. Kiev, VPTS "Kiïvs'kiy universitet". (In Ukrainian)
- Zagnitko Anatoliy. 2012. *Slovník suchasnoi lingvistiki: ponyattya i termini: U 4 tomakh* [Dictionary of modern linguistics: concepts and terms: in 4 volumes]. Vol. 2. Donetsk, DonNU. (In Ukrainian)